

Kaksikielisestä verkkolehdestä printin pelastus?

Anna-Maria Tukiainen

Opinnäytetyö
Journalismin koulutusohjelma
Kevät 2013

Tekijä tai tekijät Tukiainen Anna-Maria	Ryhmätunnus tai aloitusvuosi 2011
Raportin nimi Kaksikielisestä verkkolehdestä printin pelastus?	Sivu- ja liitesivumäärä 23+3
Opettajat tai ohjaajat Miisa Jääskeläinen	
<p>Tämä opinnäytetyö toteutetaan toimeksiantona suomenkieliselle Karjalan Sanomat - sanomalehdelle. Tässä opinnäytetyössä selvitettiin, millaisia edellytyksiä kaksikielisen verkkolehden konseptin luomiseksi oli. Työssä myös selvitettiin Karjalan Sanomien toimittajakunnan ajatuksia ja näkemyksiä sekä valmiuksia kaksikielisyyden suhteen. Kuinka verkkolehteä ylläpidetään, jos molemmille kielille annetaan tasavertaisesti tilaa. Tutkimuskysymyksenä oli: Mitä kaksikielinen verkkolehti tarvitsee onnistuakseen?</p> <p>Mielenkiinto Suomea ja etenkin suomenkieltä kohtaan tuo uusia haasteita Karjalan Sanomille, koska enää harva Karjalan tasavallassa asuva nuori osaa suomea äidinkielen tavoin. Lukijakunta on hajanaista, yhteinen mielenkiinto suomenkieltä ja Karjalan tasavallan tapahtumia kohtaan yhdistävät printtilehden lukijoita.</p> <p>Johtopäätöksenä oli, että panostamalla kulttuuritoimituksen juttujen määrään, saa vahvan perustan verkkolehdelle. Yhtenäisen journalistisen linjan pitäminen molemmilla kielillä vaatii resursseja ja kommunikointia toimituksen sisällä. Verkkolehden sisältö on tärkeintä, kielikysymys on toisarvoista. Suomenkielisen verkkolehden, lisättynä säännöllisesti venäjänkielisellä materiaalilla, täytyy näyttää Karjalan Sanomien linjan mukaiselta tuotteelta.</p>	
Asiasanat Verkkolehti, kaksikielisyys, Venäjä, Karjalan Sanomat	

Degree programme

Authors Tukiainen, Anna-Maria	Group or year of entry 2011
The title of thesis CAN A BILINGUAL ONLINE VERSION SAVE THE PRINT VERSION OF A NEWSPAPER?	Number of pages and appendices 23+3
Supervisor(s) Miisa Jääskeläinen	
<p>This thesis is done as an assignment from the Finnish newspaper <i>Karjalan Sanomat</i>. The main purpose of this thesis is to create the concept of a bilingual (Finnish and Russian) online newspaper. <i>Karjalan Sanomat's</i> staff opinions and ideas regarding bilingualism are included in a questionnaire form. How to maintain an online newspaper if both languages are given an equal amount of space was examined. The main research question is: What does a bilingual online newspaper need in order to become a successful one?</p> <p>Locals' interest in Finland, especially in the Finnish language, brings new challenges to <i>Karjalan Sanomat</i>. Only a few young inhabitants in the district of Karelia know Finnish fluently. Readers are scattered around the district. Common interest in the Finnish language and events going on in the district attract the attention the newspaper's print version readers.</p> <p>Based on interviews and the questionnaire, it can be concluded that the focus should be on journalistic context, especially on culture and local news. To achieve the same journalistic content in both languages requires good communication within the editorial staff. In the online newspaper content is important; the question of language is secondary. An online newspaper in Finnish, with some material in Russian, needs to essentially follow the same format as the printed version of <i>Karjalan Sanomat</i>.</p>	
Key words Online newspaper, bilingualism, Russia, Karjalan Sanomat	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Karjalan Sanomien esittely	2
2	Taustaa	5
2.1	Tulevaisuuden formaatit	6
2.2	Verkko vetää lukijoita	6
2.3	Määritelmät	7
2.3.1	Kaksikielisyyden määritelmä	7
2.3.2	Verkkolehden määritelmä	7
3	Menetelmät	8
3.1	Kysely Karjalan Sanomissa	9
3.2	Haastattelut	10
3.2.1	Karjalan Sanomien haastattelut	10
3.2.2	Asiantuntijahaastattelut	11
4	Tulokset	12
4.1	Kyselyn tulokset	12
4.1.1	Kysymys 1	12
4.1.2	Kysymys 2	12
4.1.3	Kysymys 3	13
4.1.4	Kysymys 4	13
4.1.5	Vapaa kommentti	13
4.1.6	Kyselyn tulosten yhteenveto	14
4.2	Haastattelut	16
4.2.1	Teema 1 Resurssikysymys	16
4.2.2	Teema 2 Kaksikielisyyden haasteet	16
4.2.3	Teema 3 Verkkolehden eri tarkoitukset	18
4.2.4	Teema 4 Toimitustyön haasteet	19
4.2.5	Haastatteluiden yhteenveto	20
4.3	Johtopäätökset ja kehittämisohdotuksia	21
4.4	Tulosten arviointia	21
5	Lopuksi	23

Lähteet.....	26
Liitteet	27
Liite 1. Kysely Karjalan Sanomien toimitushenkilökunnalle.....	27
Liite 2. Kyselyn vastaukset	28
Liite 3. Hämäläisen ja Makkosen kysymykset	29

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä selvitän, millaisia edellytyksiä kaksikielisen verkkolehden konseptin luomiseksi on. Selvitän myös Karjalan Sanomien toimittajakunnan ajatuksia ja näkemyksiä sekä valmiuksia kaksikielisyyden suhteen. Käsittelen myös kaksikielisyyden haasteita yleensä. Omakohtainen näkökulmani Karjalan Sanomiin syntyi viiden kuukauden harjoittelun aikana. Olin tammikuusta toukokuuhun 2012 toimittajaharjoittelussa Karjalan Sanomissa. Etenkin verkkolehden päivittäminen ja markkinointi sosiaalisessa mediassa kiinnostivat, joten opinnäytetyön toimeksiannoksi muodostui julkaisuun liittyvä kehitysprojekti Karjalan Sanomien verkkolehdestä. Karjalan Sanomien nykyisen päätoimittaja Mikko Nesvitskin suunnitelmana on luoda kaksikielinen verkkolehti. Sen tavoitteena on houkutella enemmän lukijoita venäjänkielisten joukosta, jotka eivät opiskele suomea tai osaa lainkaan kieltä.

Etenkin Karjalan Sanomien perinteisen ja kansakuntaa rakentavan roolin näkökulmasta media-alan muutokset tuovat haasteita toimitukselle. Lukijakunnan nuortumista voidaan tarkastella myös luonnollisena kehityksenä, koska Suomen työmarkkinat houkuttelevat etenkin nuoria petroskoilaisia muuttamaan rajan toiselle puolen. Mielenkiinto Suomea ja etenkin suomenkieltä kohtaan tuo uusia haasteita Karjalan Sanomille, koska enää harva Karjalan tasavallassa asuva nuori osaa suomea äidinkielen tavoin. Lukijakunta on hajanaista ja yhteinen mielenkiinto suomenkieltä ja Karjalan tasavallan tapahtumia kohtaan yhdistävät printtilehden lukijoita.

Esittelen ajatuksia kaksikielisen konseptin luomisen pohjaksi, mikä on yksi opinnäytetyöni tavoitteista, lisäksi pohdin lehden tulevaisuutta. Petroskoissa toimivan Karjalan Sanomien haasteina ovat lukijoiden vähentyminen, epävarma taloudellinen tilanne ja lehden tekemisen kalleus. Pohdin opinnäytetyössäni mihin Karjalan Sanomien tulisi panostaa tulevaisuudessa ja onko kaksikielinen verkkolehti ratkaisu. Selvitän mitä kehittämistarpeita kaksikielinen verkkolehti tuo mukanaan ja mitä Karjalan Sanomien toimitus ajattelee kaksikielisestä verkkolehdestä. Kuinka verkkolehteä ylläpidetään, jos molemmille kielille annetaan tasavertaisesti tilaa. Tutkimuskysymyksenä on: Mitä kaksikielinen verkkolehti tarvitsee onnistuakseen?

Opinnäytetyössäni en käsittele kohderyhmän kartoitusta, verkkosivujen suunnittelua tai miten työnjako pitäisi jakaa verkkolehden toimituksessa.

1.1 Karjalan Sanomien esittely

Sundelin (2000, 4) mukaan Karjalan Sanomien historia liittyy välittömästi Karjalan tasavallan muodostamiseen ja rakentamiseen kansallisena valtiojärjestelmänä Venäjän neuvostotasavallan ja nykyisen Venäjän federaation erottamattomana osana. Karjalan Sanomien ja sitä edeltäneiden Punaisen Karjalan, Totuuden ja Neuvosto-Karjalan esi-isänä ja yleensä suomenkielisen lehdistön alkuunpanijana Karjalassa oli vuonna 1920 perustettu Karjalan Kommuuni -sanomalehti.

Petroskoilaisen lehden historiaan mahtuu monia nimimuutoksia, laskenut lukijamäärä, maan muuttunut poliittinen tilanne, henkilökunnan vaihtuminen 1990-luvulla, henkilökunnan kielitaito ja tietokoneaikaan siirtyminen. Vuonna 1992 lehden nimi vaihtui Neuvosto-Karjalasta Karjalan Sanomiin. Nimessä haluttiin säilyttää sana Karjala ja tehdä aikaisemmin kulttuuripainotteisesta lehdestä uutislehti. (Kolomainen, I. 25.5.2012a.)

Karjalan Sanomat ilmestyi vuonna 1992 vielä kahdesti viikossa, keskiviikkoisin ja sunnuntaisin. Saman vuoden aikana lehti alkoi ilmestyä kerran viikossa keskiviikkoisin, muutoksen taustalla olivat taloudelliset syyt. Postikuljetukset vaikuttavat lehden tilaus hintaan, sillä Venäjällä painetun lehden toimittaminen ja jakaminen Suomeen on kallista. Nykyisin Karjalan Sanomia voi tilata värillisenä PDF-versiona, jonka saa sähköpostiin jo tiistaina. Karjalan Sanomat on kaksivärinen (musta-vihreä), lehden uudenvuoden numeroiden pääsivu on aina värillinen. (Kolomainen, I. 25.5.2012a.)

Kirjoituskoneiden kuoleman myötä sanomalehdessä siirryttiin tietokoneistettuun toimintaan jo vuonna 1994. Lehden ulkonäköön ja taittoon liittyviä uudistuksia ovat lehden nimen fontin muuttuminen, lehden koon pienentyminen sivumäärän pysyessä samana. Tammikuussa 2012 lehdestä tuli kaksivärinen ja taitto muuttui. Ensimmäistä kertaa artikkeleihin tuli ingressi ja lehdestä kuvapainotteisempi. (Kolomainen, I. 25.5.2012a.)

Etenkin Karjalan tasavallan suomenkielen opettajat ja opiskelijat tilaavat ja lukevat lehteä. Myös Karjalan tasavallan luterilaisissa seurakunnissa luetaan Karjalan Sanomia. Karjalan Sanomien henkilökuntaan kuuluvat päätoimittaja, toimitussihteeri, sihteeri, seitsemän toimittajaa, yksi kääntäjä ja harjoittelijat Haaga-Helian ammattikorkeakoulusta tai Tampereen yliopistosta ja myös Petroskoin kahdesta yliopistosta. Karjalan Sanomat kuuluu Periodika-kustantamoon ja kustantamoon kuuluvilla vähemmistökielten lehdillä on yhteiset taittajat ja valokuvaaja. Kustantamon kaikki lehdet sijaitsevat samassa rakennuksessa Petroskoin keskustassa Äänisen rannalla. Suomenkielellä on vähemmistökielen asema Karjalan tasavallassa ja Karjalan Sanomat on valtion alainen sanomalehti. Karjalan Sanomien vuositilaus maksaa Suomeen 90 euroa, irtonumero maksaa 14 ruplaa eli 0,39 euroa (Forex 2012). (Kolomainen, I. 25.5.2012a.)

Nykyisen päätoimittaja Nesvitskin (Nesvitski, M. 21.5.2012a) mukaan Karjalan Sanomat on "Puolueista riippumaton Karjalan väestön lehti". Se on ainoa Suomen ulkopuolella julkaistava suomenkielinen viikkolehti, joka ilmestyy Karjalan tasavallan pääkaupungissa Petroskoissa. Sanomalehti on perustettu vuonna 1920. Ajan myötä on muutaman kerran vaihtanut nimeään, kokoaan ja ilmestymispäiviä. Nykyisin ilmestyy tabloid-kokoisena ja 16-sivuisena. Painettu lehti on mustavalkoinen, lisävärinä vihreä. Sen lisäksi lukijoille tehdään myös värillistä, sähköpostitse jaeltavaa pdf-lehteä. Lehdellä on omat verkkosivut, joita päivitetään säännöllisesti.

Karjalan Sanomien levikki on noin 1000, tilaajia on Suomen lisäksi Karjalan tasavallassa. Printtilehti ilmestyy keskiviikkoisin, PDF-versio on luettavissa jo tiistai-iltapäivänä. Karjalan Sanomien aihepiirit ovat kulttuuri, äidinkieli, Karjalan piirit, yhteistyö, maat ja kansat, viikon vieras, matkailu ja urheilu, naapurimme, yhteiskunta, kirkko ja karjalaiset. (Kolomainen, I. 25.5.2012a.)

Karjalan Sanomien nykyinen verkkolehti on suomeksi ja päätoimittaja Mikko Nesvitsin (Nesvitski, M. 21.5.2012a) mukaan vanhat verkkosivut toimivat kolmella kielellä, venäjäksi, suomeksi ja englanniksi. Uutiset olivat silloin vain suomeksi.

Kuva 1. Mustavalkoinen Karjalan Sanomat ilmestyy kerran vuodessa osittain värillisenä. Kuva: Anna-Maria Tukiainen

2 Taustaa

Monista suurista muutoksista yksi voidaan kuvata lyhyellä virkkeellä: lukevasta Neuvostoliitosta on tullut televisiota katsova Venäjä. Lehtien tilaaminen, irtonumeroiden ostaminen ja lukeminen on vähentynyt ja samaan aikaan television katsominen on lisääntynyt. Vuonna 2000 Venäjällä painettiin enää noin 200 lehteä 1000 asukasta kohti, mikä on selvästi alle puolet 1980-luvun alkupuolen määrästä Neuvostoliitossa. (Ruusunen 2002, 141.)

Väestörakenteen muutokset toimivat lehdistöä vastaan. Työssäkäyvien osuus väestöstä on pienentynyt ja monissa kaupungeissa eläkeläisten osuus kasvaa selvästi. Taloudellisista ongelmista ovat joutuneet kärsimään myös kirjapainoala ja postilaitos. Lehden saaminen tilaajalle ilmestymispäivänä tai edes sitä seuraavana ei ole monilla Venäjän alueilla niinkään varmaa varsinkin, jos lehti painetaan kaukana. Sanomalehdistön kilpailukyvyllä tällä on suuri merkitys. (Ruusunen 2002, 142.)

Uutistoimiston päällikön Tolstyhkin (Tolstyhk, M. 22.5.2012a) sanoo haastattelussa: ”Kymmenen vuotta sitten tuli sellainen olo, että lehden tulevaisuutta ei ole. Moni ei ymmärtänyt miksi lehteä ylläpidetään, koska lukijakunta oli niin pientä. Nuoria ei silloin kiinnostanut lukea lehteä.”

Päätoimittaja Mikko Nesvitski (Nesvitski, M. 21.5.2012a) kommentoi haastattelussaan, että ”Meillä on paljon erilaisia lukijoita ja pitää löytää keskitie miten olla tarpeellinen erilaisille lukijaryhmille. Näillä näkymin näen Karjalan Sanomat värillisenä suomenkielisenä lehtenä, mahdollisesti erikokoisena lehtenä kuten Suomen Kuvalehdet.”

Päätoimittajainstituutio on sekin muuttunut. Päätoimittajan on osattava ja omaksuttava uusia asioita siinä missä rivitoimittajankin. Mediaankin voidaan soveltaa kulunutta sanontaa: media on yhtä vahva tai heikko kuin sen päätoimittaja. Nykyään ei enää riitä vastaukseksi, että ”näin meillä on totuttu tekemään”. Organisaatioiden kehittymisen kannalta toimitusten sisäinen kriittisyys on aina hyvä asia. (Väisänen, K. 2011. 101–103.)

2.1 Tulevaisuuden formaatit

Tässä luvussa tarkastelen mediamuotojen tulevaisuuden formaatteja, joiden sisältöjen tuottaminen on halpaa ja vaatii median toimintamalleja uudistumaan. Verkkomaailma on mullistanut kuluttajien tavan käyttää vapaa-aikaa todistaen, että konservatiivisen media-alan täytyy uudistua.

Internetin laajeneva suosio ja yhä uusien kansalaisten, varsinkin nuorten mahdollisuus käyttää sitä tiedon hankintaan merkitsee monopoliasemassa olevan median vallan kanalta terveellisten vaihtoehtojen syntyä. Venäjällä on riippumattomia niin sanottuja nettijulkaisuja, vaikka pääosa Internetin kehityksestä liittyykin liike-elämän tarpeisiin. Myös erilaisten ilmaisjakelu- ja vaihtoehtolehdet monipuolistavat tiedonvälitystä. (Ruusunen 2002, 150.)

Median uudet formaatit, joissa sisällön tuottaminen on halpaa ja joissa ei ole valtavia paino- tai jakelukustannuksia, ovat itse asiassa tuoneet media-alalle kokonaan uudet toimintamallit, jotka pakottavat kaikkia alan toimijoita miettimään uusiksi strategiansa. (Väisänen, 2011, 89.)

”Sanomalehdet tarvitsevat perusteellisen rakennemuutoksen, varsinkin verkossa. Jos lehdellä on esimerkiksi erityisen hyviä kulttuuritoimittajia, sen kannattaa perustaa kulttuurille oma sivustonsa verkkolehden sisälle.” (Vehkoo 2011, 208–209.)

2.2 Verkko vetää lukijoita

Suomalaiset käyttävät sanomalehtien lukemiseen 32 minuuttia päivässä, mutta nettiä he käyttävät 54 minuuttia päivittäin. Muutosvastarinta on turhaa. Kun kerran digitaalinen siirtymä on pakko tehdä, siihen kannattaa ryhtyä tänään eikä odotella ensi vuotta. (Vehkoo 2011, 215.)

Eri teknologioiden huima kehitys on haastanut kaikki mediamuodot. Vaikka eri mediasukupolvien tarkastelu ajautuu helposti välinekeskeiseen lähestymiseen, lähinnä ver-

kon ja sosiaalisen median suosion lisääntymisen myötä, on hyvä muistaa, että ihmiset ovat entistä kriittisempiä oman ajankäyttönsä suhteen. (Väisänen, 2011, 88.)

Pekka Seppänen totesi Talouselämän kolumnissa ”Toimittajat ja mediapamput väittävät, että media on murroksessa. Ei ole. Media on pikemminkin horroksessa. Media vaatii muita uudistumaan ja muuttumaan, mutta itsestä ei ole niin väliä. Media on kaikkein jähmeimpiä ja konservatiivisempia aloja. Mediamarkkinoita hallitsevat vuosikymmenestä toiseen samat toimijat, samat toimintamallit ja samat brändit.” (Vehkoo 2011, 200.)

”Vaikka uutiskilpailu on koventunut ja uutishankinta on entistä vaikeampaa, eivät taloudelliset tekijät voi sivuuttaa kestäviä journalistisia perusarvoja.” (Väisänen, K. 2011. 95.)

2.3 Määritelmät

2.3.1 Kaksikielisyyden määritelmä

Kaksikielinen on kahta kieltä puhuva tai jossa puhutaan tai käytetään kahta kieltä, kaksikielisyys ominaisuutena (Nykysuomen sanakirja 2002, 153). Tässä opinnäytetyössä kaksikielisyydessä tarkoitetaan suomen ja venäjän kielten hallitsemista äidinkielen puhujan tasolla.

2.3.2 Verkkolehden määritelmä

Verkkolehti ilmestyy Internetissä osana sanoma- tai aikakauslehden printtiversiota tai omana erillisenä julkaisuna. Verkkolehteen siirtyminen tuo enemmän mahdollisuuksia sanomalehdille, kuten mahdollistamalla nopeamman uutissyklin ja ajankohtaisen tiedottamisen. Pois siirtyminen painokoneista voi myös auttaa pienentämään lehden teosta syntyviä kustannuksia. (Wikipedia.)

3 Menetelmät

Tässä opinnäytetyössä käytän kyselyä ja haastattelua. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastattelu on päämenetelmä, tämän tiedonkeruumenetelmä on perusteltua opinnäytetyön ollessa projektiluontoinen ja pääpaino taustatiedon saamiseksi on haastatteluilla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2006, 194).

Haastattelu valitaan tutkimusmenetelmäksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2006, 194) mukaan, kun kysymyksessä on vähän kartoitettu alue, tuntematon alue. Tutkijan on vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia. Haastattelun suurena etuna muihin tiedonkeruumuotoihin verrattuna on, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen.

Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2006, 197).

Kyselytutkimuksen etuna (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2006, 184) mukaan pidetään yleensä sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Kyselytutkimukseen liittyy myös heikkouksia. Haittoina pidetään miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen: ovatko he pyrkineet vastaamaan huolellisesti ja rehellisesti, ovatko annetut vastausvaihtoehdot onnistuneita vastaajien näkökulmasta tai miten perehtyneitä vastaajat ovat asiaan, josta esitettiin kysymyksiä.

Kyselyn aineisto on kerätty kontrolloidun kyselyn tavoin eli lomakkeet jaettiin henkilökohtaisesti ja samalla kerroin tutkimuksen tarkoituksesta, selostin kyselyä ja vastasin kysymyksiin. Lomakkeen avulla keräsin tietoa asenteista, käsityksistä ja mielipiteistä Karjalan Sanomien kaksikielisestä verkkolehdestä (vrt. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2006, 185–186).

Lomakkeessa oli taustakysymyksenä kuinka monta vuotta on työskennellyt lehden palveluksessa. Sukupuolen jätin kysymättä, koska toimituksessa on vain kaksi miespuolista työntekijää ja halusin kyselyn olevan mahdollisimman anonyymi. Haastatteluiden ja kyselyn lisäksi opinnäytetyössäni käytän kirjallisuutta, kuten Johanna Vehkoon Paino-

koneet seis!, kirjallisuutta Venäjän mediatilanteesta ja Karjalan Sanomien historiasta sekä sanomalehtien muuttumisesta hybridituotteiksi.

3.1 Kysely Karjalan Sanomissa

Aineiston hankinta toteutettiin toukokuusta heinäkuuhun, kysely ja Karjalan Sanomien henkilökunnan kolme haastattelua tehtiin toukokuussa. Kyselyyn vastasi 24.toukokuuta toimituksen seitsemän toimittajaa, kääntäjä, päätoimittaja, toimitussihteeri ja kaksi taittajaa. Kääntäjä, päätoimittaja ja toimitussihteeri kirjoittavat myös juttuja Karjalan Sanomiin, joten päätin ottaa myös heidät mukaan kyselyyn. Taittajien mielipide kiinnosti, koska he taittavat kustantamon viittä lehteä ja halusin tietää vaikuttaako yhden lehden muuttuminen verkkolehdeksi heidän työhönsä. Toimitussihteeri auttoi kääntämään kysymykset venäjäksi.

Yksisivuinen kysely oli paperinen versio, jaoin sen jokaiselle omalle työpöydälle ja sain kaikki kyselypaperit takaisin parin tunnin sisällä. Kyselyssä oli neljä kysymystä ja viides oli vapaa kommentti (katso luku 4), tuloksia läpikäydessäni käytin vain kyselyyn kirjoitettuja kommentteja. Sain kyselyn palauttamisen yhteydessä kommentteja vastaajilta ja suureksi harmikseni niitä ei ollut itse kyselyissä viidennen kysymyksen (Vapaa kommentti) kohdalla. Kyselyn ongelmakohtana oli kieliasu ja kahdelle vastaajalle jouduin muotoilemaan uudelleen toisen kysymyksen (Jos Karjalan Sanomien verkkolehdestä tulee kaksikielinen, luuletko sen muutoksen etäännyttävän nykyiset lukijat?), koska etäännyttää tuntui liian monimutkaiselta sanalta ja myös verkkolehden käsitteenä pidettiin jo nykyistä verkkosivua.

Koska opinnäytetyöni aihe ei ollut kaikilla tiedossa, kyselyn esille tuoma keskustelu Karjalan Sanomien muuttumisesta kaksikieliseksi verkkolehdeksi herätti keskustelua. Kyselyssäni en alustanut opinnäytetyöni tarkoitusta tai tutkimuskysymystä, joten jouduin selittämään verkkolehden tarkoittavan uutta alustaa, ei nykyistä verkkolehteä.

3.2 Haastattelut

Opinnäytetyötä varten haastattelin kolmea päätoimittajaa, kahta toimittajaa ja toimitussihteeriä. Tässä luvussa käsittelen miksi valitsin kyseiset haastateltavat, miten haastattelin ja mitkä olivat haastatteluiden etukäteen valitut teemat.

3.2.1 Karjalan Sanomien haastattelut

Karjalan Sanomien toimituksesta haastattelin kolmea henkilöä ja kysyin työhistorian lisäksi lehden historiasta, kaksikielisen verkkolehden konseptista ja onko se mahdollista toteuttaa sekä miten muutokset vaikuttavat lukijoihin ja toimitukseen.

Haastateltavina olivat päätoimittaja Mikko Nesvitski 21.toukokuuta, haastattelu kesti tunnin ajan ja kirjoitin keskustelun sanelun mukaan. Aloitin hänen haastattelusta saadakseni selkeämmän kuvan lehden tilanteesta, haasteista ja päätoimittajan tulevaisuuden näkemyksestä. Koska Nesvitski on työskennellyt päätoimittajana vasta kahden vuoden ajan, hänellä on uudistusmielisiä suunnitelmia koskien lehden tulevaisuutta ja halusin tietää miten hän voisi hyödyntää opinnäytetyön tuloksia.

Seuraavana haastattelin uutisosaston esimiestä Marina Tolstykhia 22.toukokuuta tunnin ajan työhuoneessani ja kirjoitin suoraan sanelusta. Kysyin Tolstykhiltä suunnilleen samat kysymykset, kuin päätoimittajalta. Tolstykh on työskennellyt pitkään lehden palveluksessa ja on kokenut kielellisen muutoksen rajojen avautumisen myötä sekä on aktiivisesti mukana ylläpitämässä vuorovaikutusta lehden lukijoiden kanssa järjestämällä lehden lukijamatkoja Karjalan tasavallan alueella ja Suomessa.

Kolmas Karjalan Sanomien haastateltava oli toimitussihteeri Irina Kolomainen, jota haastattelin 25.toukokuuta. Nauhoitin haastattelun ja myöhemmin totesin sen olleen huonompi vaihtoehto, koska hänen työhuoneessaan käy paljon ihmisiä ja kännykkäni nauhuri ei saanut tallennettua ääntä laadukkaasti. Kolomaisen haastattelun tarkoitus oli saada tietoa etenkin Karjalan Sanomien historiasta, koska lehden historiasta on vain vähän kirjoitettua tietoa. Pidin myös Kolomaista hyvänä asiantuntijana lehden suurten muutosten läpikäymisessä, koska hän on työskennellyt lehdessä kolmen vuosikymmenen ajan ja kokenut lehden tekoon liittyvät suuret muutokset.

3.2.2 Asiantuntijahaastattelut

Saadakseni asiantuntijoiden kehitysehdotuksia ja mielipiteitä kaksikielisyydestä, lähestyin kahta päätoimittajaa ja yhtä free-toimittajaa. Ensimmäisenä otin yhteyttä kaksikielisen verkkolehden Kiiltomadon päätoimittaja Karo Hämäläiseen sähköpostitse 28. kesäkuuta. Kysyin häneltä kaksikielisyyden tasapainon pitämisestä, toimitustyöskentelystä ja mitä erikoistaitoja tai koulutusta kaksikielisyys vaatii toimitukselta. Hyvin suppeiden vastausten jälkeen ymmärsin tarvitsevani yhteistyökykyisemmän päätoimittajan.

Olin yhteydessä Ortodoksiviestin päätoimittajaan kesäkuun lopulla ja hänen vastauksensa viipyi kesälomien takia, joten pääsin haastattelemaan häntä Ortodoksiviestin tiiloissa Kruununhaassa 2. elokuuta. Kirjoitin tunnin pituisen haastattelun sanelusta kannettavalleni. Makkosesta oli paljon hyötyä hänen ollessa kiinnostunut opinnäytetyöni aiheesta ja idea kaksikielisestä verkkolehdestä oli hänestä mielenkiintoinen. Hän oli pyynnöstäni myös tutustunut Karjalan Sanomien nykyiseen verkkolehteen ja venäjää puhuvana osasi analysoida kahden kielen tasapainoa. Kysyin Makkoselta samat kysymykset, kuin olin kysynyt aikaisemmin Hämäläiseltä (Liite 3).

Halusin tietää enemmän verkkolehtien tulevaisuudesta ja toimitustyöskentelystä, joten mielestäni asiantuntevin toimittaja on Johanna Vehkoo. Free-toimittaja Johanna Vehkoota haastattelin 3. elokuuta Helsingin keskustassa sijaitsevassa baarissa kahden tunnin ajan. Kirjoitin haastattelun ylös sanelusta. Vehkoo oli perehtynyt pyynnöstäni Karjalan Sanomien verkkolehteen ja hän puhuu venäjää sekä tuntee venäläisen työkalttuurin. Kysyin Vehkoolta konkreettisempia kysymyksiä verkkolehden tekoprosessista, sen kannattavuudesta ja verkkolehden työtavoista.

Purin tekemäni haastattelut teemoittain, mitkä nousivat esille haastatteluiden yhteydessä. Päätoimittajia Nesvitski ja Makkonen yhdistivät samat aiheet eli kuka päivittää verkkolehteä, mistä siihen löytyy rahoitus ja kenelle sitä tehdään. Kuten seuraavasta luvusta selviää, pääteemoina ovat resurssikysymys, kaksikielisyyden haasteet, verkkolehden taroitukset ja toimitustyö.

4 Tulokset

4.1 Kyselyn tulokset

Kyselyssä oli neljä kysymystä, viimeinen kohta kyselyssä oli vapaa kommentti (Liite 1). Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, en osaa sanoa ja ei. Kymmenestä vastaajasta kuusi kirjoitti vapaan kommentin. Taustakysymyksenä oli työskentelyvuosien määrä toimituksessa. Sukupuolta ei kysytty, koska toimituksessa on vain päätoimittajan lisäksi yksi mies toimittaja. Vastauksia oli yhteensä kymmenen, työvuosiin perustuen karkea jako on kolme vastannutta työskennellyt alle viisi vuotta toimituksessa ja seitsemän kuusi vuotta tai enemmän (Liite 2).

4.1.1 Kysymys 1

Taustoittavan kysymyksen (Kuinka kauan olet työskennellyt lehdessä?) jälkeen oli kaksi kysymystä lukijoiden reaktioista. Ensimmäinen kysymys oli: Jos Karjalan Sanomien verkkolehdestä tulee kaksikielinen, luuletko sen houkuttelevan enemmän lukijoita Venäjältä?

Alle viisi vuotta työskennelleiden mielestä kaksikielisyys houkuttelee enemmän lukijoita Venäjältä, kaikki kolme vastasivat kyllä. Yli kuusi vuotta työskennelleiden keskuudessa kuusi vastasi kyllä, vain yksi ei osannut sanoa.

4.1.2 Kysymys 2

Pienilevikkisen sanomalehden pelkona on nykyisten lukijoiden reaktio kielimuutokseen, joten halusin tietää miten kaksikielisyys vaikuttaisi lehden tekijöiden mielestä lehden lukijoihin. Toisena kysymyksenä oli: Jos Karjalan Sanomien verkkolehdestä tulee kaksikielinen, luuletko sen muutoksen etäännyttävän nykyiset lukijat?

Alle viisi vuotta työskennelleiden keskuudessa vastaus oli, selvä ei etäännytä nykyisiä lukijoita. Yli kuusi vuotta työskennelleiden keskuudessa mielipiteet jakautuivat: viiden mielestä ei etäännytä nykyisiä lukijoita, yhden mielestä kyllä ja en osaa sanoa.

4.1.3 Kysymys 3

Kolmas kysymys käsitteli resursseja, kysymys oli: Onko mielestäsi taloudellisesti kannattava idea tehdä verkkolehdestä kaksikielinen?

Yksi alle viisi vuotta työskennelleistä vastasi ei, kaksi muuta kyllä. Myös yli kuusi vuotta työskennelleistä piti verkkolehden kaksikielisyyttä kannattavana ideana, kuusi vastaajista kannatti ja vain yksi ei osannut sanoa.

4.1.4 Kysymys 4

Neljäs ja viimeinen kysymys kartoitti työmotivaatiota, jos verkkolehden toimitus olisi kaksikielinen nykyisen venäjänkielisen sijasta. Viimeinen kysymys oli: Haluaisitko sinä työskennellä kaksikielisessä toimituksessa?

Kaikki alle viisi vuotta työskennelleet halusivat työskennellä kaksikielisessä toimituksessa. Neljä yli kuusi vuotta työskennelleistä vastasi kyllä, yksi ei osannut sanoa ja yksi ei työskentelisi.

4.1.5 Vapaa kommentti

Kyselyn viimeinen kohta oli vapaa kommentti, siihen tuli hyvin pitkiä vastauksia. Kuudesta vastaajasta kaksi oli työskennellyt alle viisi vuotta ja neljä yli kuusi vuotta toimituksessa. Alle viisi vuotta työskennelleet kommentoivat seuraavasti:

”Suomea opiskelevat venäjänkieliset ihmiset voisivat lukea molemmat ja verrata niitä. Se helpottaa ymmärtämistä ja kääntämistä. Toimittajien pitäisi sitten kääntää omia juttujaan mikä vaatii aikaa eli häiritsee juttujen kirjoittamista. Minusta se (Karjalan Sanoimien toimitus) on nytkin kaksikielinen.”

”Venäjänkielinen verkkolehti houkuttelee uusia lukijoita, jotka eivät osaa suomea. Toisaalta ne, jotka opiskelevat suomea saavat mahdollisuutta opiskella kieltä ja seurata tapahtumia kahdella kielellä.”

Yli kuusi vuotta Karjalan Sanomissa työskennelleiden kommentteja oli neljä:

”Kaksikielinen lehti on kiva idea, olen sitä mieltä, että aluksi pitää tehdä ehkä pientä hanketta ja tutkia, miten nykyiset lukijat reagoivat muutoksiin ja laskea, paljonko uusia lukijoita kaksikielinen lehti saa. Jos hanke on kannattava ja toimittajat ansaitsevat enemmän rahaa, niin pitää tehdä kaksikielistä lehteä. Ilman tutkimuksia ei tarvitse ottaa riskiä, muuten lehti menettää nykyisiä lukijoita eikä saa uusia.”

”Jos kummallekin kielelle oma osio, ei etäännyttäisi nykylukijoita. Jos molemmilla kielellä yhtä aikaa ja samassa ruudussa, kai osa lukijoista vastustaisi sellaista lehteä.”

”Taloudellisesti verkkolehti olisi kannattava, koska saisimme silloin mainoksia yrityksiltä, jotka aikovat päästä ulkomaisille markkinoille. Minusta pitäisi ensin kokeilla Facebookissa luetaanko siellä Karjalan Sanomissa julkaistujen juttujen venäjännöksiä.”

”Ajattelen jos tulee kaksikielinen mainos, se on oikein hyvä.”

4.1.6 Kyselyn tulosten yhteenveto

Ensimmäiseen kysymykseen tuli yhdeksän kyllä-vastausta ja vain yksi en osaa sanoa. Mielestäni se kertoo toimitushenkilökunnan myönteisyydestä verkkolehden kaksikielisyyttä kohtaan ja he uskovat sen houkuttelevan enemmän lukijoita Venäjältä. Kuten eräs alle viisi vuotta työskennellyt kommentoi vapaassa kommentissa, että suomea opiskelevat venäjänkieliset voisivat lukea jutut molemmilla kielillä ja vertailla niitä toisiinsa oppiakseen suomea. Tästä voi päätellä Karjalan Sanomien toimivan myös opetusmateriaalina ja siten saisi laajemman merkityksen venäjänkielisten lukijoiden keskuudessa tiedonvälityksen ohella.

Selkeästi alle viisi vuotta työskennelleiden mielestä verkkolehden kaksikielisyys ei etäännyttäisi nykyisiä lukijoita. Yli kuusi vuotta työskennelleiden keskuudessa yhden mielestä se etäännyttäisi ja yksi ei osannut sanoa. Kuusi kumminkin ei pitänyt muutosta etäännyttävänä ja se voidaan mielestäni tulkita vahvana uskona kaksikielisyyteen. Lehden yksikielisyys ei ole enää itsestään selvää ja on mielenkiintoista nähdä, ettei kaksikie-

lisyyden suhteen ole suurempaa vastarintaa. Vapaiden kommenttien perusteella kaksikielisyyteen suhtaudutaan mielenkiinnolla ja pidetään tutkimisen arvoisena muutoksena, kuten selviää useammastakin kommentista. Karjalan Sanomien ollessa sosiaalisessa mediassa kuten Facebookissa ja Venäjän Facebook-versiossa VKontaktessa, on mielenkiintoista nähdä verkkolehden testaamisajatuksia sosiaalisessa mediassa. Olen samaa mieltä kommentoijan kanssa, että sosiaalisessa mediassa kaksikielisyys saisi välitöntä palautetta ja ennen suuria muutoksia Karjalan Sanomien konseptiin ja kielelliseen ulkoasuun, voisi tutkia nykyisten lukijoiden reaktioita ja mielipiteitä.

Kolmas kysymys herätti erilaisia mielipiteitä ja etenkin kommentteja, sillä kaksikielisyys tulkittiin kääntämisenä ja oman työmäärän lisääntymisenä toisen kielen tullessa juttujen kieleksi. Oli mielenkiintoista nähdä kuinka moni kannatti taloudellisesta näkökulmasta katsottuna kaksikielisyyteen siirtymistä ja miten työvuosilla ei ollut merkittävää painoarvoa. Uutisointia voisi seurata suomeksi ja venäjäksi, jolloin alle viisi vuotta työskennelleen mielestä molemmat lukijat saisivat mahdollisuuden opiskella kieltä ja seurata Karjalan Sanomien uutisointia. Kaksikielisen lehden tulisi olla yli kuusi vuotta työskennelleen mielestä kannattava ja toimittajien ansaita enemmän palkkaa, jotta verkkolehti olisi taloudellisesti kannattava. Vapaista kommentteista voi päätellä taloudellisen tilanteen olevan päällimmäisenä huolena, etenkin miten lisääntyvä työmäärä vaikuttaa omaan palkkaan. Toinen yli kuusi vuotta työskennellyt kommentoi verkkolehden olevan kannattava idea markkinoinnin näkökulmasta ajateltuna, koska silloin verkkolehti houkuttelisi ulkomaisille markkinoille pyrkiviä (suomalaisia) yrityksiä.

Viiimeinen kysymys jakoi vastaajien mielipiteet, sillä kolme yli kuusi vuotta työskennelleistä vastasi epäröivänsä kaksikieliseen toimitukseen jäämistä. Mielestäni se on hyvin mielenkiintoinen reaktio kaksikielisyyteen, sillä Karjalan Sanomat on suomenkielinen sanomalehti ja toimituskielenä on nyt venäjä. Kuten eräs alle viisi vuotta työskennellyt kommentoi, Karjalan Sanomien toimitus on jo nyt kaksikielinen. Kaksikielisyyden korostaminen toimitustyöskentelyssä ei siis saa koko toimitushenkilökunnan kannatusta. Sitä pitäisi mielestäni tutkia paremmin selvittääkseen mistä kielellinen vastarinta johtuu.

4.2 Haastattelut

Tässä alaluvussa käsittelen haastateltavien kommentteja pohjautuen tekemiini haastatteluihin. Haastatteluita oli yhteensä kuusi ja olen jakanut haastattelumateriaalin neljään teemaan: resurssikysymykseen, kaksikielisyyden haasteisiin, verkkolehden tarkoituksiin ja toimitustyöhön. Haastateltavat olivat Karjalan Sanomien päätoimittaja Mikko Nesvitski, uutistoimituksen päällikkö Marina Tolstykh ja toimitussihteeri Irina Kolomainen. Muita haastateltavia olivat verkkolehti Kiiltomadon päätoimittaja Karo Hämäläinen, Ortodoksiviestin päätoimittaja Tiina Makkonen ja free-toimittaja Johanna Vehkoo.

4.2.1 Teema 1 Resurssikysymys

Resurssikysymys herätti keskustelua päätoimittajien keskuudessa, sillä kaksikielinen aineisto tuo mukanaan verkkolehden päivittämisen haasteet.

Karjalan Sanomien päätoimittajan Mikko Nesvitskin visiossa olisi kahdet erilliset verkkosivut suomeksi ja venäjäksi. ”Alussa verkkosivujen päivittäminen olisi kääntäjällä. On muutama työntekijä, jotka eivät ahkeroi verkkolehden eteen. He pystyisivät tekemään omien juttujensa kääntämistä.” (Nesvitski, M. 21.5.2012a)

Kaksikielisen kulttuuriverkkolehden päätoimittaja Karo Hämäläisen (Hämäläinen, K. 28.6.2012a) mukaan suomeksi tai ruotsiksi kirjoitettuja arvosteluja ei käännetä. Pääkirjoitukset ilmestyvät molemmilla kielillä samanaikaisesti. Suomenkielinen pääkirjoitus löytyy Kiiltomato-sivulta, ruotsinkielinen Lysmasken-sivulta.

Ortodoksiviestin päätoimittaja Makkosen (Makkonen, T. 2.8.2012a) mukaan referointi venäjänkielistä tekstistä nettiin on vain resurssikysymys, nykyisessä kahdenhengen toimituksessa ei ole ketään, joka voisi tehdä sen. Referointiin menee yksi kokonainen työpäivä ja sellaiseen ei hänen mielestään ole aikaa.

4.2.2 Teema 2 Kaksikielisyyden haasteet

Kaksikielisyys tuo mukanaan työntekoon liittyviä haasteita, joista Ortodoksiviestin päätoimittaja kertoi. Suomen ortodoksisen kirkon seurakuntalehden Ortodoksiviestin vastaavan toimittajan Tiina Makkosen mukaan venäjänkielisen materiaalin osuus ei ole

lisääntynyt kahden vuoden aikana. Kaksi vuotta sitten lehdessä toteutettiin ulkonäköuudistus, sisältöön on panostettu enemmän ja paljon muutoksia on syntynyt venäjänkielisten seurakuntalaisten tarpeista. Ortodoksiviestin painosmäärä on 13 800 ja koko lehden linjan mukaisesti ovat muuttuneet myös venäjänkieliset sivut. (Makkonen, T. 2.8.2012a)

Haastattelussa tuli myös esille, että venäjänkielen muuttumiseen suhtaudutaan lukijoiden keskuudessa joustamattomasti ja kahden maan kirkkosanasto eroaa toisistaan. Kielten yhdistämisessä ei ollut mitään ongelmaa, koska lehden sisältö muodostuu kirkon asioista. Lehden numeroittain vaihtuva kirkollinen teema on jotenkin esillä venäjänkielisessä tekstissä, mutta suomenkielisiä artikkeleita ei käännetä venäjäksi. Makkosen mukaan on haasteellista jakaa tietoa kahdella kielellä, sillä suomalaiset harvoin osaavat venäjää ja venäjänkielisten artikkeleiden sisältöä ei ymmärretä. (Makkonen, T. 2.8.2012a)

Uutistoimituksen päällikkö Marina Tolstykhin (Tolstykh, M. 22.5.2012a) mukaan Karjalan Sanomien paperilehteä lukevat etenkin tasavallan suomenkielen opettajat ja artikkelit herättävät keskustelua suomenkielen opintojen tasosta. Suomalaisia lukijoita kiinnostavat taas mielenkiintoiset Karjalan tasavaltaa koskevat aiheet ja tieto alueen tapahtumista.

”Verkkosivut voisivat olla kaksikieliset, mutta kaksikielisyyttä voisi ensin kokeilla sosiaalisessa mediassa, jos kaksikieliset jutut herättävät kiinnostusta. Toimituksesta pitäisi myös löytyä aikaa ja resursseja kaksikielisen verkkolehden ylläpitämiseen.” (Tolstykh, M. 22.5.2012a)

Makkonen jatkaa, että on vaikeata kuvitella Ortodoksiviestiä kaksikielisenä verkkolehdenä resurssien takia. Venäjänkielinen materiaali pitää tarkistuttaa, verkkolehti tarvitsee vaihtuvampaa materiaalia ja venäjänkielisen materiaalin lisääminen on haasteellisempaa kaksihenkiselle toimitukselle. (Makkonen, T. 2.8.2012a)

4.2.3 Teema 3 Verkkolehden eri tarkoitukset

Kaksikielisen verkkolehden tarkoitus herätti haastateltavissa erilaisia mielipiteitä, Karjalan Sanomien päätoimittajan ajatukset eroavat Ortodoksiviestin päätoimittajan näkemyksistä. Verkkolehden tekemisen tapa olisi uutta, erilaista ja kiinnostavaa myös nuoremmalle lukijakunnalle. Karjalan Sanomilla ei ole suoranaista kilpailijaa Petroskoin alueen paikallislehtien joukossa, joten suomenkielisen verkkolehden venäjänkielinen lisämateriaali olisi hyödyllistä verkkolehdelle.

Ortodoksiviestin päätoimittajan (Makkonen, T. 2.8.2012a) mukaan venäjänkielen osuus Ortodoksiviestissä on niin vähäistä, ettei venäjänkieli ole avannut uusia lukijamarkkinoita Venäjälle ja venäjää puhuviin maihin. Venäjällä luetaan jonkin verran kirkollisissa piireissä, mutta lehti on ehdottomasti suomenvenäläisille tarkoitettu lehti. Ylipäätään kielitarve on lehden kantava ajatus.

”Olen saanut palautetta, ettei Ortodoksiviestissä ole pedagogista materiaalia. Ei ole mitään mieltä, että sanomalehden funktioksi laitetaan opetus. Sen pitää olla ensisijaisesti tiedon laajentamista ja journalismi edellä.” (Makkonen, T. 2.8.2012a)

Verkkolehden kaksikielisyys alkaa olla päätoimittaja Nesvitskin mukaan (Nesvitski, M. 21.5.2012a) itsestäänselvyys, oikean lehtipolitiikan löytäminen on kumminkin haastavaa ja vaatii muiden kaksikielisten lehtien tilanteen tutkimista. Nesvitski näkee kieltenopetuksen ja interaktiivisuuden osana verkkolehteä. Nesvitskin mukaan ”Karjalan Sanomat voisi toimia väylänä venäläisille Suomeen ja voisi tarjota opetusta jossain muodossa.”

”Mielelläni en korostaisi kieliasioita, kieli on toisasia ja hyvä journalismi on se mistä pitää lähteä liikkeelle, kieli hoituu siinä sivussa. Kaksikielisyys ei saa olla itseisarvo, kaikissa jutuissa pitää olla sisältöä ja kieli tulee siinä rinnalla.” (Makkonen, T. 2.8.2012a)

Seuraavaksi käsittelen mitä muutoksia verkkolehden toimittaminen tuo ja miten toimittaja Vehkoon mielestä pitäisi tehdä toimivan verkkolehden eteen.

”Tekisin lehdestä mahdollisimman avoimen, jotta lukijat voisivat osallistua. Paikallisten asiantuntemuksen käyttöön, kertoisin avoimesti mistä tulevat jutut kertovat, jotta saisi paikallisilta ihmisiltä vinkkejä ja aiheita uutisointiin.” (Vehkoo, J. 3.8.2012a)

Vehkoon (Vehkoo, J. 3.8.2012a) mukaan ajattelutavan muutos lehden sisällä vaatii paljon ja voi olla monelle toimittajalle hankala muutos, koska toimittajat ovat tottuneet varjelemaan juttuaiheita. Tosiasiassa paikallisessa mediassa avoimuudesta olisi vain hyötyä kaikille, koska paikallisilta lukijoilta saa vinkkejä haastateltavien suhteen ja he ovat asiantuntijoita alueella.

”Pitää ymmärtää että asiantuntijuus ei keskity toimitukseen, tietoa on myös muillakin kuin toimittajilla. Kysymys on siitä miten se otetaan paremmin käyttöön.” (Vehkoo, J. 3.8.2012a)

Haastattelussa tuli esille, että Vehkoon mielestä Karjalan Sanomien toimituksen toimittajien pitäisi nähdä verkkolehden tarkoitus. Karjalan Sanomien verkkolehdeillä on aito potentiaalinen lukijakunta, joka hyötyy siitä sisällöstä. Toimitustyöhön osallistuvat näkisivät miksi lehteä tehdään ja sitoutuisivat verkkolehden tekemiseen. Jotenkin pitäisi tehdä selväksi mikä verkkolehden merkitys on, miksi sitä tehdään eri tavalla kuin mihin on aikaisemmin totuttu. (Vehkoo, J. 3.8.2012a)

4.2.4 Teema 4 Toimitustyön haasteet

Tässä alaluvussa käsittelen miten verkkolehden kehittäminen toimituksessa voi tapahtua. Kaksikielisyys osana toimitustyötä tuo mukanaan uudet tuulet venäjänkieliseen toimitustyöhön tottuneille toimittajille.

Yhtenäisen journalistisen linjan pitäminen molemmilla kielillä vaatii resursseja ja kommunikointia toimituksen sisällä. Verkkolehden sisältö on tärkeintä, kielikysymys on toisarvoista. Suomenkielisen verkkolehden, lisättynä säännöllisesti venäjänkielisellä materiaalilla, täytyy näyttää Karjalan Sanomien linjan mukaiselta tuotteelta.

Vehkoon (Vehkoo, J. 3.8.2012a) mukaan motivoituneet työntekijät voivat olla itsenäisiä toimitustyössä, jos he ymmärtävät julkaisun tavoitteet ja miten sitä pitäisi tehdä. Toimittajat voivat julkaista juttuja itsenäisesti, koska Vehkoon mielestä keskusjohtoinen malli on aikansa elänyt monessa mielessä. Päätoimittajan rooli on mahdollistaja, työntekijöiden motivoija. Journalistisessa mielessä päätoimittajan täytyy olla tiukka ja pitää lehden ohjaket käsisssä suojellen lehteä. Verkkolehden perustamiseen voi mennä parista päivästä vuoteen, riippuen toimituksen suhtautumisesta muutokseen. Kaikkien toimittajien pitäisi osallistua verkkolehden toimittamiseen, uudistukset onnistuvat paremmin, kun toimittajat otetaan alusta pitäen mukaan suunnitteluun. He tuntevat olevansa mukana uudistuksissa ja se vähentää muutosvastarintaa.

4.2.5 Haastatteluiden yhteenveto

Toimitustyöskentelystä ja työtapojen muutokseen en saanut päätoimittaja Makkoselta haluamiani vastauksia. Ortodoksiviestissä on päätoimittajan lisäksi osa-aikainen kaksikielinen toimittaja, joten asiantuntijuus toimitustyöskentelyn kehittämistä jäi uupumaan. Makkosen haastattelusta nousi esille sanoja pääteemoja, kuin päätoimittaja Nesvitskin haastattelussa eli resurssikysymys, kenelle verkkolehteä tehdään ja miten kaksikielisyys toimii toimituksessa vaikuttamatta negatiivisesti lukijoihin.

Ortodoksiviestin päätoimittajan haastattelu toisin sanoen osoittaa, että suomenkielinen lehti, jossa on venäjänkielistä materiaalia, on mahdollista toteuttaa pienemmin taloudellisin panoksin. Kaksikielisen lehden tekemisen haasteena on oikeakielisyys, etenkin erikoisan sanasto voi olla haasteellista. Mielestäni on tärkeää selvittää kenelle Karjalan Sanomien verkkolehteä tehdään ja mitä ennako-odotuksia lukijoilla on uuden visuaalisemman julkaisualustan suhteen.

Päätoimittaja Hämläisen haastattelusta selviää, että verkkolehden sisältö on myös joustavampaa kuin printtilehden ja sitä voi päivittää toimittajien aikataulujen mukaan.

Verkkolehti Kiiltomato on ratkaissut kielijaon mielenkiintoisesti ja muista kaksikielistä (suomi-ruotsi) verkkolehdistä poiketen. Verkkolehden suomenkielisessä sivustossa artikkelit ovat molemmilla kielillä ja ruotsinkielisessä versiossa ainoastaan ruotsiksi. Hämläisen mukaan Kiiltomadossa käännetään vain pääkirjoitukset toiselle kielelle, ruot-

siksi tai suomeksi. Kiiltomadon pääkirjoituksia eivät yleensä kirjoita toimittajat, vaan kukin pääkirjoittaja kirjoittaa pääkirjoituksen vuorollaan. Verkkolehden kaksi kääntäjää lähettävät käännöksen alkuperäistekstin kirjoittajalle nähtäväksi ja kommentoitavaksi ennen julkaisua.

4.3 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotuksia

Mielestäni kaksikielisyys ei saa olla itseisarvo ja lehden brändäyksen aihe, koska verkkolehden funktiona ei ole opetustarkoitus. Karjalan Sanomat on hyvin vahvasti kulttuuripainotteinen sanomalehti ja mielestäni tätä mahdollisuutta tulisi pohtia yhtenä mahdollisena kilpailukeinona. Kulttuuritoimituksessa on yksi toimittaja ja mielestäni panostamalla kulttuuritoimituksen juttujen määrään, voisi hyvin saada vahvan perustan verkkolehdele.

Verkkolehden kaksikielisyys on mielestäni haasteellista, jos vastuu verkkolehden päivittämistä olisi vain yhdellä työntekijällä. Ymmärrän hyvin sanomalehden nykyiset resurssiongelmat ja verkkolehden vaativan oman erillisen toimituksen, jolloin resurssikysymys tulee pakostakin vastaan. Karjalan Sanomien toimitustyöskentely ei ole enää ajan tasalla sosiaalisen median ja etenkin nykyisen verkkolehden päivittämisen suhteen. Mielestäni vähäisten resurssien laittaminen uuden työntekijän palkkaamiseen uuden kaksikielisen verkkolehden päivittämiseksi on rahan haaskausta.

Olen samaa mieltä haastateltavan kanssa asteittaisesta kaksikielisyyteen siirtymisestä ja sen hitaasta tutustuttamisesta toimitukseen, koska muutoksena se on haasteellinen. Kuten kyselystä huomasin, toimituksessa kannatetaan kaksikielisyyden kokeilemistä ja kielimuutoksen tutkimista ennen suurempia pysyvämpiä muutoksia.

4.4 Tulosten arviointia

Mielestäni realistista olisi luoda uusi suomenkielinen verkkolehti ja hiljalleen tuoda rinnalle kaksikielisyys. Toimituksen toimittajien parissa tekemäni kyselyn perusteella suomenkieli on tärkeä syy työskennellä Karjalan Sanomissa ja pelkään äkillisen kaksikielisyyden vaikuttavan liian rajulta muutokselta. Mielestäni kaksikielisyyteen tulisi kannus-

taa rahallisesti ja motivoida näkemään venäjäksi kirjoittamisen edut. Toimituksen ollessa nuorta tämä kielellisen mahdollisuuden laajentaminen voisi toimia syynä pysyä toimituksessa pidempään.

Kaksikieliseen verkkolehteen siirtymisessä tulisi huomioida toimituksen nykyiset resurssit tehdä printin lisäksi verkkolehteä. Kuka haluaa kirjoittaa suomeksi ja venäjäksi, ladata omat artikkelit verkkolehteen ajallaan printtilehden ilmestymisen mukaan ja sitoutua seuraamaan omien artikkeleiden saamia palautteita. Kehittäminen ei ole pelkästään kielellisen tason nostamista ja oikeakielisyyden parantamista, se on uudenlaisen toimituskulttuurin omaksumista ja ymmärtämistä kenelle verkkolehteä tehdään. Mielestäni toimituksen jakaminen kahteen eri tahdissa työskentelevään osastoon on hyvä idea. Ilmiöistä ja Karjalan tasavallan kulttuuriasioista kirjoittaminen on uniikin sisällön tuottamista, mikä voi odottaa juttupankissa tai julkaista viikon kiinnostavimpien aiheiden rinnalla.

Verkkolehden perustamisessa on tärkeätä ottaa koko toimitus mukaan avoimesti konseptin suunnitteluun, sisällön tuotantoon ja verkkolehden kehittelyyn. Toimituksen uutena haasteena on miten tehdä kaksikielisestä verkkolehdestä Karjalan Sanomien tuotteen näköinen. Mediakentän muuttuessa myös Venäjällä, uusiin haasteisiin tulisi vastata kehittämishalulla, uranuurtavuudella ja kahden kielen yhteistyön mahdollistajana. Lehti ei mielestäni saisi juuttua menneeseen ja määritellä itseään paperiversiona. Lehti on nähnyt monia muutoksia ja selvinnyt haasteista, verkkomuotoon siirtyminen on uusin lehden historian muutos.

Huomasin harjoitteluni aikana, ettei lehden nykyistä yksikielistä versiota päivitetä ilman erillistä kehotusta lisätä artikkeleita. Uskon verkkolehden olevan tulevaisuuden lehti-formaatti ja sisällöntuotanto verkkolehteen eroaa printtilehden tekemisestä. Siten myös toimitustyössä pitäisi tapahtua muutoksia ja konkreettisilla muutoksilla olisi yhden toimituksen sijasta kaksi toimitusta. Olen sitä mieltä, että verkkolehden toimittajien tulisi hallita molemmat kielet hyvin ja käyttää omaa kielitaitoaan rakentaessa verkkolehden sisältöä.

Vietettyäni viisi kuukautta toimituksessa huomasin miten haastavaa venäjänkielisille toimittajille on kirjoittaa suomeksi kaksi juttua viikossa. Pelkään venäjänkielisten toimittajien panostavat omalla äidinkielellä kirjoitettuihin artikkeleihin ja jättävän suomenkieliset artikkelit käännöksiksi tai kokonaan tekemättä. Tuntiessani printtilehden toimituksen työskentelytavat ja suomenkielen mukanaan tuomat haasteet, osaan nähdä haasteet ja ongelmanratkaisun realistisesta näkökulmasta. Jottei verkkolehdestä tulisi venäjänkielisten artikkeleiden täyttämä, tulisi toimituksellisen työn pääpainon olla suomenkielisissä artikkeleissa. Työtahti ei ole tarpeeksi intensiivistä, juttupankki puuttuu ja suomenkielen taso on liian heikko. Selvästi kehitysehdotukseni olisi työkielen parantaminen toimituksellisessa työskentelyssä, jotta verkkolehden kielellinen pääpaino pysyisi printtilehden tapaan suomenkielessä.

Uskon Karjalan Sanomien printtiversio kuolevan lähitulevaisuudessa pienevän tilaajamäärän takia ja mielestäni verkkolehti toimisi tulevaisuuden visiona. Epäilemättä kaksikieliselle Karjalan Sanomille olisi markkinarako olemassa, mutta verkkolehden pitää olla laadukas ja läsnä oleva nettipohjainen sanomalehti. Yhden päivittäjän varassa en näe verkkolehden pääsevän kovin pitkälle. Ja yhteen kieleen panostaminen ei kannata verkkolehden kaksikielistä alkuperäisideaa kovin pitkälle. Artikkelit eivät voi olla suoria peilikäännöksiä toisistaan, sillä kulttuurit ja tavat ovat Suomessa ja Venäjällä niin erilaiset. Termit vaativat auki kirjoittamista ja mahdollisesti lisätekstiä kinalon muodossa. Mielestäni myös kielet eroavat toisistaan suomen ollessa modernimpi ja uudistushaluisempi lainasanojen suhteen, kun taas venäjänkieli pitää kiinni vanhoillisista sanoista ja alkuperäisestä kielimuodosta.

5 Lopuksi

Mielestäni saavutin opinnäytetyölleni asetetut tavoitteeni, koska sain mielenkiintoisia ja asiantuntevia haastateltavia, opin mitä verkkolehden tekeminen vaatii toimitukselta ja etenkin mitä haasteita kaksi toisistaan eroavaa kieltä tuovat. Ennen opinnäytetyön haastatteluiden tekemistä en kiinnittänyt huomiota kielten ulkoasujen eroavaisuuksiin ja mitä haasteita se tuo taitolle. Tavoitteenani oli oppia uutta lehmenteosta sen tekijöiltä ja

ehdottomasti opin Makkoselta ja Vehkoolta venäjän kielen tuomista haasteista ja toimitustyöskentelystä.

Tiesin Karjalan Sanomien päätoimittajan kannan uuden työntekijän palkkaamiseen verkkolehden päivittämiseen ja tavoitteenani oli osoittaa, ettei juttujen kääntäminen ole se oikea tapa tehdä kaksikielistä verkkolehteä. Olen mielestäni tässä opinnäytetyössä osoittanut verkkolehden tarvitsevan kielellisesti asiantuntevan toimituksen, kääntämisen olevan väärä ratkaisu sanomalehden ollessa journalistista sisältöä tarjoava ja ope-
tusmateriaalin ollessa jossain aivan muualla. Toimitustyöskentelyn selvittäminen oli ensimmäisiä opinnäytetyölleni asettamia tavoitteita.

En ole aikaisemmin tehnyt kyselyä ja suhtauduin sen tekemiseen hieman skeptisesti. Aloittaessani opinnäytetyön tekemistä toukokuussa, suunnittelin taustamateriaalin olevan ainoastaan haastatteluihin perustuvaa. Olen kumminkin tyytyväinen tekemääni kyselyyn, koska ilman sitä en voisi perustella toimituksen asenteita, pelkoja ja ajatuksia kaksikielisestä verkkolehdestä. Kyselyn tavoitteena oli saada aitoja mielipiteitä perustuen luottamukseen ja mielestäni sain irti rehellisiä mielipiteitä kaksikielisyydestä, verkkolehden tekemisestä ja lehden mahdollisesta muutoksesta. Tehdessäni opinnäytetyötäni syksyllä, pidin kyselyn tekemistä turhana ja en osannut avata sitä hyödyttääkseni opinnäytetyön edistymistä. Olen tyytyväinen kyselyn tuomiin huomioihin ja että otin toimituksen mukaan tähän opinnäytetyön tutkimusprosessiin. Ilman kyselyä toimitus olisi jäänyt ilman ääntä ja olisin kirjoittanut vain perustuen omiin kokemuksiini ja mielipiteisiin.

Koska opinnäytetyön tekeminen kesti niin kauan, sen loppuun saaminen oli viimeinen tavoitteistani. En ole aikaisemmin kirjoittanut, haastatellut tai tutkinut mitään aihetta näin montaa kuukautta ja ehdottomasti tämän opinnäytetyön valmistuminen on ylittänyt tavoitteeni. En kuvitellut oppivani niin paljon verkkolehden tekemisestä, kaksikielisyydestä tai Karjalan Sanomien historiasta, kuin mitä opin tämän yhdeksän kuukauden aikana.

Olen kiitollinen saamistani haastatteluista, etenkin rautalangasta väännettyistä vastauksista ja kehitysehdotuksista. Ilman hyviä asiantuntevia haastateltavia en olisi saanut si-

sältöä opinnäytetyöhöni tai pystynyt antamaan haluamaani apua Karjalan Sanomille. Haluan nähdä opinnäytetyöni heräävän henkiin ja todella auttavan toimeksiantajaa, koska uskon kaksikielisyyden olevan Karjalan Sanomien tulevaisuus. Oikeanlaisen avun tarjoaminen oli henkilökohtainen tavoitteeni ja olen mielestäni kyennyt tarjoamaan sitä tämän opinnäytetyön muodossa.

Lähteet

Kirjallisuus

Forex Bank, Valuuttalaskin. Luettavissa: <http://www.forex.fi/> Luettu: 3.8.2012

Wikipedia, Online newspaper. Luettavissa:

http://en.wikipedia.org/wiki/Online_newspaper. Luettu: 1.2.2013

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Nykysuomen sanakirja. 2002. Werner Söderstöm Osakeyhtiö 2002. s.153

Ruusunen, A. 2002. Venäjän, Baltian ja Puolan media. Teoksessa Ruusunen, A. (toim.). Media muuttuu, s.134–159. Gaudeamus. Helsinki.

Sundelin, A. 2000. Taistelija, rakentaja, valistaja. Karjalan Kommuunista Karjalan Sanomiin 80 vuotta. Periodika. Petroskoi.

Vehkoo, J. 2011. Painokoneet seis! Bookwell. Jyväskylä.

Väisänen, K., Matikainen, J. (toim.). 2011. Mediamuotojen sukupolvet – sanomalehdistä hybridituotteiksi. Muuttuvat mediat – haasteelliset sukupolvet. s.84–108.

Haastateltavat

Hämäläinen, K. 28.6.2012a. Päätoimittaja. Sähköpostihaastattelu.

Kolomainen, I. 25.5.2012a. Toimitussihteeri. Haastattelu. Petroskoi.

Makkonen, T. 2.8.2012a. Päätoimittaja/Vastaava toimittaja. Haastattelu. Helsinki.

Nesvitski, M. 21.5.2012a. Päätoimittaja. Haastattelu. Petroskoi.

Tolstykh, M. 22.5.2012a. Uutisosaston esimies. Haastattelu. Petroskoi.

Vehkoo, J. 3.8.2012a. Toimittaja. Haastattelu. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Kysely Karjalan Sanomien toimitushenkilökunnalle.

Anna-Maria Tukiainen

Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun opinnäytetyö: Kehitysprojekti kaksikielisestä Karjalan Sanomien verkkolehdestä.

Kysely Karjalan Sanomien toimitushenkilökunnalle

Vastausohjeet: Ympyröi YKSI vaihtoehto.

Kuinka kauan olet työskennellyt lehdessä?	0-5 vuotta	6-10 vuotta	10-enemmän
1. Jos Karjalan Sanomien verkkolehdestä tulee kaksikielinen, luuletko sen houkuttelevan enemmän lukijoita Venäjältä?	☐	☐	☐
2. Jos Karjalan Sanomien verkkolehdestä tulee kaksikielinen, luuletko sen muutoksen etäännyttävän nykyiset lukijat?	☐	☐	☐
3. Onko mielestäsi taloudellisesti kannattava idea tehdä verkkolehdestä kaksikielinen?	☐	☐	☐
4. Haluaisitko sinä työskennellä kaksikielisessä toimituksessa?	☐	☐	☐
5. Vapaa kommentti:	<hr/>		

Liite 2. Kyselyn vastaukset

Kysely Karjalan Sanomien henkilökunnan keskuudessa

Vastauksia: 10

Kuinka kauan olet työskennellyt lehdessä?

0-5 3kpl

6-10 1kpl

11-enemmän 6kpl

1. Jos Karjalan Sanomien verkkolehdestä tulee kaksikielinen, luuletko sen houkuttelevan enemmän lukijoita Venäjältä?

Kyllä 9

En osaa sanoa 1

Ei 0

2. Jos Karjalan Sanomien verkkolehdestä tulee kaksikielinen, luuletko sen muutoksen etäännyttävän nykyiset lukijat?

Kyllä 1

En osaa sanoa 1

Ei 8

3. Onko mielestäsi taloudellisesti kannattava idea tehdä verkkolehdestä kaksikielinen?

Kyllä 8

En osaa sanoa 1

Ei 1

4. Haluaisitko sinä työskennellä kaksikielisessä toimituksessa?

Kyllä 7

En osaa sanoa 2

Ei 1

5. Vapaa kommentti

- ”Taloudellisesti verkkolehti olisi kannattava, koska saisimme silloin mainoksia yrityksiltä, jotka aikovat päästä ulkomaisille markkinoille. Minusta pitäisi ensin kokeilla Facebookissa luetaanko siellä Karjalan Sanomissa julkaistujen juttujen venäjännöksiä.”

- ”Ajattelen jos tulee kaksikielinen mainos, se on oikein hyvä.”
- ”Kaksikielinen lehti on kiva idea, olen sitä mieltä, että aluksi pitää tehdä ehkä pientä hanketta ja tutkia, miten nykyiset lukijat reagoivat muutoksiin ja laskea, paljonko uusia lukijoita kaksikielinen lehti saa. Jos hanke on kannattava ja toimittajat ansaitsevat enemmän rahaa, niin pitää tehdä kaksikielistä lehteä. Ilman tutkimuksia ei tarvitse ottaa riskiä, muuten lehti menettää nykyisiä lukijoita eikä saa uusia.”
- ”Jos kummallekin kielelle oma osio, ei etäännyttäisi nykylukijoita. Jos molemmilla kielellä yhtä aikaa ja samassa ruudussa, kai osa lukijoista vastustaisi sellaista lehteä.”
- ”Suomea opiskelevat venäjänkieliset ihmiset voisivat lukea molemmat ja verrata niitä. Se helpottaa ymmärtämistä ja kääntämistä. Toimittajien pitäisi sitten kääntää omia juttujaan mikä vaatii aikaa eli häiritsee juttujen kirjoittamista. Minusta se (Karjalan Sanomien toimitus) on nytkin kaksikielinen.”
- ”Venäjänkielinen verkkolehti houkuttelee uusia lukijoita, jotka eivät osaa suomea. Toisaalta ne, jotka opiskelevat suomea saavat mahdollisuutta opiskella kieltä ja seurata tapahtumia kahdella kielellä.”

Liite 3. Hämäläisen ja Makkosen kysymykset

Kysymykset:

- 1) Mitä kaksikielisyys (suomi, venäjä) vaatii toimitukselta (muutoksia henkilökunnassa, koulutusta, ulkopuolista konsultaatioapua)? Mitä kehittämistarpeita nousi esiin lehden panostaessa venäjänkieliseen materiaaliin?
- 2) Miten lehden sisältö pysyy tasapainossa kahden niin erilaisen kielen ollessa rinnakkain? Voiko artikkeleita jopa vertailla kielellisesti ja pitää opetusmateriaalina, jos haluaa opiskella suomea tai venäjää?
- 3) Onko venäjänkieli tehnyt lehdestä tunnistettavamman brändin ja avannut uudenlaisia markkinoita esim. Venäjälle ja muihin venäjää puhuviin maihin?